

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Nekaj iz zgodovine naše ljudske prosvete.

Povod k tem vrstam, ki jih namera-
vamo zapisati v obrambo zgodovinske
resnice, je dalo »Jutro«, ki je v svoji
številki z dne 29. aprila 1934 o priliki
občnega zbora Zveze kulturnih dru-
štev v Mariboru v uvodnem članku
med drugim objavilo te besede: »Misel
združitve posameznih prosvetnih edi-
nic v organizirano zvezo ravno v na-
šem delu domovine ni nova. Menda se
dopolni baš letos 25 let, kar je bila v
bivši slovenski Štajerski ustanovljena
prva taka zveza. Bila je to »Zveza na-
rodnih društev« v Celju, ki je imela za
narodno prosvetno delo v avstrijskih
časih velik pomen in ki je v kljub ne-
znatnim sredstvom in političnim ovi-
ram mnogo pripomogla k podvigu na-
rodne zavednosti. Vse javno delo, tudi
ljudska prosveta, je bilo pred vojno v
službi glavnega našega cilja: samo-
ohranitve in stopnjevanja nacionalne
odpornosti.« — »Jutrove« navedbe so
netočne. Prva zveza posameznih pro-
svetnih edinic v bivši slovenski Štajer-
ski ni bila ustanovljena še le pred 25
leti ter se ni imenovala »Zveza narod-
nih društev« v Celju, marveč se je ime-
novala »Slovenska krščansko socialna
zveza«. V njej, ki je imela svoj sedež
v Ljubljani, je bilo od leta 1898 osred-
točeno vedno bolj rastoče ljudsko izob-
raževalno delo med Slovenci. Leta 1903
— lani je torej preteklo 30 let — je bil
osnovan štajerski pomožni odbor te
Zveze, tri leta kasneje, in sicer dne 29.
novembra 1906, pa je bila ustanovljena
samostojna »Slovenska krščansko so-
cialna zveza za Štajersko«, ki je na ob-
čnem zboru dne 6. decembra 1923 spre-
menila svoje ime v »Prosvetno zvezo«.
Kako intenzivno in uspešno je bilo pro-
svetno delo med ljudstvom, ki ga je vo-
dila ta »Zveza«, se vidi iz tega, da je
bilo pred izbruhom svetovne vojne, ka-
kor je ugotovil občni zbor dne 3. aprila
1914, v njej včlanjenih 167 izobraževal-
nih društev in 138 mladinskih zvez, in
sicer 61 mladinskih in 77 dekliških
zvez. Sedaj »Prosvetne zveze« ni več,
posamezne prosvetne edine pa so le
deloma vzpostavljene.

Kako je »Prosvetna zveza«, odnosno
njena prednica »Slovenska krščansko
socialna zveza«, vse moralne sile, ki jih
je njeno delo vzbujalo med narodom,
stavil v službo »samoohranitve in sto-
pnjevanja nacionalne odpornosti«, je
povedal njen predsednik dr. Hohnjec
na občnem zboru 26. novembra 1931,
ko je med drugim rekel to-le: »Vse or-
gansko življenje se vrši v znamenju

velike težnje samoohrane in samoobran-
ne. Naša prosvetna organizacija je to
velevažno težnjo našega narodnega or-
ganizma podpirala, jačila in hrabrila.
K temu nas je silil nemško-nacionalni
imperializem, ki je hotel zagospodovati
našo zemljo ter ji vzeti slovenski
značaj, našemu ljudstvu pa slovensko
dušo. Roko v roki z oficielno državno
politiko je šla privatna ponemčevalna
inicijativa, ki je bila organizirana v
nemškem Schulverein in Sudmarki.
Na severni meji našega jezikovnega

ozemlja je bila nevarnost največja. Z
denarjem nismo mogli paralizirati
nemškonacionalnih nakan, ker ga ni-
simo imeli. Dali pa smo slovenskim rod-
binam na meji in osebno naši mladini
v roke drugo orožje, da so z njim bran-
ili naše slovenstvo, in to je uma svetli
meč. Kdor se je moral boriti za narod-
ne in verske svetinje, ta jih je bolj
vzljubil ter jih bolj ljubi, nego tisti, ki
se za nje ni nikdar bojeval ter ni za
nje ničesar žrtvoval. V tej borbi, ki je
bila od naše strani res kulturna borba,
sa je naša ljubezen do naše zemlje in
našega slovenstva poglobila ter ojekle-
nila, da ni in ne bo nikdar popustila.«

V NAŠI DRŽAVI.

Nova trgovinska pogodba med našo
državo in Nemčijo je bila dne 1. maja
po šesttedenskih pogajanjih podpisana
v Beogradu. Pogodba temelji na načelu
medsebojnega pospeševanja izvoza s
tem, da je priznala Nemčija za izvoz
jugoslovanskih poljedelskih pridelkov
v Nemčijo take ugodnosti, da se more
upravičeno pričakovati precejšnje po-
večanje našega izvoza v Nemčijo. Jugo-
slavija je nasprotno priznala odgovar-
jajoče ugodnosti za uvoz nemških in-
dustrijskih izdelkov, zlasti takih, ki jih
doma ne izdelujemo. Interesi domače
industrije so v polni meri zavarovani.
— Obenem s trgovinsko pogodbo je bil

70letni habsburški nadvojvoda Evgen,
ki je živel od prevrata v Švici, se bo zo-
pet naselil v Avstriji.

sklenjen dogovor o medsebojnem po-
sposredovanju tujskega prometa. Po no-
vem dogovoru bo smel vsak Nemec, če
poseti jugoslovanska kopališča, vzeti s
seboj iz Nemčije v našo državo 700
mark ali 13.000 Din.

V DRUGIH DRŽAVAH.

KAKO BO NOVA AVSTRIJA URE- JENA?

Avstrijski parlament je 30. aprila t.l.
sprejel novo ustavo, ki je bila slovesno
proglášena dne 1. maja. Po tej ustavi
bo Avstrija urejena stanovsko in se-
stavljena iz Dunaja in dežel kakor do-
slej. Glede stanovske ureditve ima
ustava samo načelne določbe, podrob-
no se bo morala stanovska ureditev še
le izvesti. Določenih je sedem glavnih
stanovskih skupin: 1. kmetijstvo in go-
zdarstvo, 2. industrija in rudarstvo, 3.
obrtni, 4. trgovina in promet, 5. denarni-
štvo in zavarovalništvo, 6. svobodni po-
klici in 7. javne službe. Podrobnosti
bodo urejene s posebnim zakonom. —

Posvetovalne zbornice.

Vsa zakonodajna moč je v rokah zvez-
nega zbora, ki so mu kot posvetovalni
organi pridružene štiri zbornice. Posve-
tovalne zbornice so: a) Državni svet, ki
bo imel 40 do 50 članov. Imenuje jih
zvezni predsednik za dobo 10 let. b)
Zvezni kulturni svet, imel bo 30 do 40
članov. Izbrani bodo iz vrst predstavi-
kov cerkve in verskih zajednic, šolskih,
vzgojnih in ljudskoprosvetnih ustanov,
umetnosti in znanosti. c) Zvezni gospo-
darski svet, ki bo imel 70 do 80 članov,
izbranih iz vrst gospodarskih stanov-
skih organizacij. d) Deželni svet, ki mu
pripadajo po dva člana za vsako deželo
in za zvezno mesto Dunaj.

Zvezni zbor.

Te štiri posvetovalne korporacije (te-
lesa) odpošljejo svoje zastopnike v Zve-

Za odlično naravno zdravljenje

uporabljajte »Planinka zdravilni čaj Bahovec«, ki je pripravljen večinoma iz najboljših zdravilnih planinskih zelišč. Dolgeletna izkušnja nam potrjuje, da je »Planinka zdravilni čaj Bahovec«, ki vsebuje preizkušene in dobre zdravilne sestavine, dober regulator za čiščenje. — Šest do dvanajsttedensko zdravljenje s »Planinka zdravilnim čajem Bahovec« deluje izvanredno in sicer brez strupov pri vseh sledečih boleznih: Pri slabi prebavi želodca in zaprtju telesa, slabem delovanju črevesa in napetosti telesa, omotici in slabosti, obolenju na hemeroidih in boleznih jeter. »Planinka zdravilni čaj Bahovec« pospešuje apetit. — Zahtevajte v lekarnah samo pravi »Planinka čaj Bahovec«, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v originalnih plombiranih zavojčkih po Din 20, s proizvajalčevim napisom: **Lekar na Mr. Bahovec, Ljubljana, Kongresni trg 12.**

Občinske zveze

zni zbor, ki bo tvoril zakonodajno oblast, po naslednjem ključu: državni svet 20 članov, kulturni svet 10, gospodarski svet 20 in deželni svet 9 članov, tako da bo štel zvezni zbor 59 članov. Zakonodajna iniciativa je v rokah vlade. Ako hoče vlada izdati nov zakon, ga bo morala najprej poslati v oceno vsem štirim posvetovalnim zbornicam. Posvetovalne zbornice razpravljajo o zakonskih predlogih na svojih sejah, ki niso javne. Na osnovi mnenj vseh 4 zbornic mora vlada izdelati dokončni osnutek zakonskega predloga, ki ga nato predloži zveznemu zboru. Zvezni zbor zakonskega predloga ne more izpremeniti, marveč ga mora ali sprejeti ali pa odkloniti. Edino izjemo tvori državni proračun. O njem ne razpravljajo posvetovalne zbornice, marveč ga vlada direktno predloži zveznemu zboru, ki ga s svojo odobritvijo vzakoni.

Ljudsko glasovanje

se lahko vrši samo v dveh primerih: a) kadar hoče vlada potem ljudskega glasovanja dobiti odobrenje zakonskega predloga, ki ga je zvezni svet zavrnil; b) kadar želi vlada kakšno vprašanje zvezne zakonodaje predložiti ljudstvu samemu v odločitev.

Državni poglavar.

Ustanova zveznega predsednika ostane tudi po novi ustavi in obdrži zvezni predsednik v glavnem položaj, ki mu je odrejen z zakonsko novelo iz l. 1929. Predsednik imenuje in razreši vlado. Posvetovalne zbornice in zvezni zbor nimajo nikakega vpliva na sestavo vlade ali imenovanje posameznih ministrov.

Položaj dežel.

Nova ustava se v pogledu dežel v glavnem naslanja na dosedanje sestav zvezne države. Dežele bodo tudi še v bodoče imele svoje deželne zbore, toda tudi deželni zbori bodo sestavljeni na stanovski podlagi. Število članov deželnih zborov, kakor tudi njihovo sestavo po posameznih stanovskih skupinah, odgovarjajočih sestavi zveznih zbornic, bo določila vsaka dežela sama s svojim zakonom. Na enak način bodo po novi ustavi urejeni tudi

občinski odbori.

Pri večjih občinah mora tudi v občinskih odborih priti do izraza stanovska ureditve, manjše pa se morajo kar najbolj prilagoditi temu osnovnemu načelu. Podrobnosti v tem pogledu bodo urejene z deželnimi zakoni.

določa nova ustava za reševanje večjih skupnih vprašanj, kakor skrb za ceste, ubožno skrbstvo itd. Občinske zveze naj nadomeste dosedanje okrajne zastope, kakor so obstojali na Štajerskem in na Nižjem Avstrijskem. Občinske zveze pa niso obvezne, marveč so prepuščene zasebnemu sporazumu med občinami.

Zasilna pravica državne uprave

Ustava daje vladi pravico, v primerih posebnih okoliščin izdajati zakone s pomočjo zasilnih uredb brez predhodnega odobrenja zveznega zbora. Zvezni predsednik ima celo pravico, potem zasilne uredbe izpremeniti ustavo.

Avstrijska vlada je bila preosnovana na ta način, da je postal knez Starheimberg podkancler, dosednji podkancler major Fey pa minister za javno varnost.

V Avstriji prenehajo stranke. Po najnovejši naredbi je v Avstriji priznana ter zakonsko zaščitena takozvana domovinska fronta. Po novi naredbi prenehajo: krščansko socialna stranka, Landbund (Kmečka zveza), Heimatblock in velenemška stranka. Socijaldemokratska stranka je bila razpuščena že koj po februarjski revoluciji. Dosedanje krščanske kulturne organizacije bodo združene v Katoliški akciji.

Ljudsko sodišče v Nemčiji. Dne 2. t. m. je bil objavljen zakon o spremembi kazenskega prava in o uvedbi ljudskih sodišč, ki bodo obstojala iz petih čla-

nov. Predsednik in eden od sodnikov bosta morala biti usposobljena sodnika, drugi pa bodo vzeti iz ljudstva. Člane ljudskega sodišča in njihove namestnike bo za dobo petih let imenoval državni kancelar na predlog državnega pravosodnega ministra. Proti razsodbam ljudskega sodišča ne bo mogoča nobena pritožba. Kot tožilec bo nastopal v procesih višji državni pravdnik. Obtoženci si bodo lahko izbirali zagovornike le z dovoljenjem predsednika sodišča, ki se more v danih okoliščinah preklicati. Za najhujše zločine je določena smrtna kazen, med drugim za pozivanje ali hujskanje k veleizdajalskim početjem. Med te zločine spada tudi veleizdajalska in nezakonita propaganda z izdelovanjem ali razširjanjem spisov, gramofonskih plošč ali z brezčimnim brzojavom itd. Kdor dela za odcepitev kake nemške pokrajine od države, se kaznuje s smrtjo. Z ječo nad 5 let se kaznuje, kdor javno ali kot nemški državljani v inozemstvu zmanjšuje z neresničnimi trditvami ugled nemškega naroda. V splošnem so posamezne določbe novega zakona zasnovane tako na široko, da se more kaznovati s smrtjo vsakršno nezakonito politično udejstvovanje, ki ni v narodno-socialističnem smislu.

Preosnova italijanske vlade. Za predsednika poslanske zbornice je bil soglasno izvoljen prometni minister Constanza Ciana in je moral kot tak odstopiti svoje ministrstvo dosedanjemu podtajniku inženjerju Humbertu Puppiniju in podtajnik v finančnem ministrstvu je postal profesor Agej Arangeli.

Nova španska vlada je prejela z 217 glasovi proti 58 v zbornici zaupnico.

Za osamosvojitve Arabije. Kralj Hedžasa Ibn Saud je zavzel s svojimi četami luko Jemena Hodeido. Ibn Saud bo postal, ako se mu bodo posrečila nadaljnja prodiranja, najmočnejši vladar Arabije, ki bo pozval k osamosvojitvi in k osnovanju velike arabske države še Sirijo, Palestino, Prekojordanijo in Irak. Nova oborožena akcija Ibn Sauda, če uspe, bo hud udarec za Angleže, ki so imeli doslej v omenjenih pokrajinah glavno besedo.

Podedovani verski nagoni. Celjski hitlerjevski list »Deutsche Zeitung« ne more zatajiti svoje od nemškonacionalnih prednikov — njen sedanjí letnik je označen kot 59. — podedovane naklonjenosti do protestantovske vere. Njena prednica »Deutsche Wacht« je bila v nekdanji avstrijski državi strupena bojovnica zoper slovanstvo in za odpad od rimsko-katoliške cerkve (Los von Rom!). Iz praktičnih razlogov »Deutsche Zeitung« sicer ne agitira javno in odkrito za vstop v protestantovsko cerkev, ne more pa zatajiti svojih simpatij za protestantizem in svojih antipatij proti katolicizmu. Ker se je v javnosti razširila vest, da bi zadnji čas vstopilo 600 nemških protestantovskih

pastorjev v katoliško cerkev, je celjski hitlerjevski list v svoji številki z dne 29. aprila na prvem mestu objavil pjasnilo, češ, da so to »nespametne govorice«, ker se številke o vstopih v katoliško cerkev zadnji čas niso dvignile nad navadno mero. Z neprikritim zadovoljstvom pa zabeleži »koncem članka vest o močnem pritoku v protestantovsko cerkev v Avstriji in zlasti na Dunaju, kjer je baje v zadnjih šestih tednih bilo v protestantovsko cerkev sprejetih nad 9000 oseb. Ko je bilo v isti dobi v Avstriji in osobito na Dunaju zopet sprejetih v katoliško cerkev več tisoč nekdanjih odpadnikov od katolicizma, »Deutsche Zeitung« v svoji nepristranosti tega ni zabeležila. Celjski hitlerjevski list je tudi zamolčal, da so tisti 9000, ki so baje vstopili v protestantizem, po ogromni večini hitlerjevci, da ne bi tako priznal, kako neskladen je hitlerizem s katolicizmom.